

Tomáš Sedláček: Další biftek už je moc

Ekonom s pověstí a vizáží bohéma Tomáš Sedláček toho na svůj věk stihl překvapivě hodně. Pracoval pro prezidenta i vládu a americká univerzita jej vybrala mezi nejnadanější mladé mozky oboru. Víc než ležet v číslech ho však baví o ekonomii filozofovat a rozjímat třeba nad tím, "jak pohostit sytého".

Jedenatřicetiletý Tomáš Sedláček se narodil v Roudnici nad Labem. V dětství žil několik let ve Finsku a Dánsku, kde byl jeho otec zaměstnán jako pilot. Ve čtyřiašedesáti dostal výjimečnou nabídku pracovat jako poradce pro tehdejšího prezidenta Václava Havla, který si Sedláčka vybral na doporučení Fakulty sociálních věd UK jako člověka s moderním vzděláním a čerstvým pohledem na ekonomii. Sedláček málem práci odmítl, když při prvním telefonickém hovoru s hlavním Havlovým poradcem Pavlem Fischerem došel k mylnému závěru, že mu práci nabízí cestovní kancelář Fischer. Za Špidlovy vlády Sedláček nastoupil jako poradce ministra financí Bohuslava Sobotky a podílel se na přípravách daňové, penzijní a zdravotní reformy. I díky tomu se během stipendijního pobytu na americké univerzitě Yale v roce 2006 dostal mezi pět mladých ekonomů vybraných mezi "Young Guns: 5 Hot Minds in Economics". Nyní druhým rokem pracuje jako ekonomický stratég ČSOB.

Čeká nás těžký rok, nebo předpovědi přehánějí?

Rozhodně bych nečekal žádnou katastrofu. Pár let jsme zběsile pádili kupředu a teď jen trochu zvolníme. Nic víc.

To zní až moc nadějně...

Pokud tuhle krizi hodnotíme čistě z pohledu ekonomie, nečeká nás nic tragického. Máme se nejlépe, jak jsme se kdy měli. Jak praví bible: Musíme z Hospodinových rukou přijímat to dobré, i to špatné. A tohle pořád není to špatné - rozhodně ne tak, aby se politici museli předbíhat, kdo zlevní jídlo. V novém roce nejspíš hodně zpomalíme, v nejhorším případě budeme stagnovat, ale roku 2010 se podle všech předpovědí opět vrátíme k růstu. Otázka ale je, jestli je to takhle správně.

A jaká je odpověď? "Růst" už je přežitek?

Ekonomové takové otázky a odpovědi neřeší. Naše věda bádá jen nad tím, jak maximalizovat růst.

Kromě ekonomie přednášíte i filozofii, citujete bibli, dva roky jste pracoval na Hradě u někdejšího prezidenta Václava Havla. Tipuju, že "maximalizace růstu" vám jako recept na štěstí stačit nebude...

Jistě, pokud jsme nyní svědky nějaké krize, tak je v krizi celá naše civilizace. Kvůli tomu není třeba dlouze filozofovat ani sedět na Hradě. Tahle krize vyvěrá z deseti dvaceti let šíleného přežívání, šílené nadspotřeby. To není čistě ekonomický problém.

Naše situace se v lecčems podobá římské říši před jejím zánikem: máme relativně bezproblémový život, s nikým pořádně neválčíme, svých ideálů jsme nějakým způsobem dosáhli a hlavním tématem našeho života se stala ekonomie. V momentě, kdy jsme zekonomizovali úplně všechno a kdy lidi zajímá leda to, jestli budou mít na výplatní pásce víc nebo míň, tak je to podle mě jistá známka dekadence. Zvlášť pokud si uvědomíme, že z toho neexistuje cesta ven, protože politik dnes ve všech státech vyhrává jen na základě ekonomie. Musí slíbit ještě větší bohatství, jinak nemá šanci.

Růst a pokrok je na druhou stranu možná to, co drží náš svět pohromadě. Vážně se toho můžeme vzdát?

Pokud se máme skutečně vyléčit z krize, tak to chce celospolečenskou změnu. Přestat se přecpávat. Nemusíme se rovnou svléknout do naha, ale rozhodně bychom měli uzavřít těch několik posledních desítek let, říkejme jim třeba Doba duhová. V USA, ale i v Evropě a u nás jsme prostě spotřebovávali víc, než kolik jsme si mohli dovolit. Rodiny, podniky, banky, státy... všichni měli dluhy. Jakmile se to dělá ve velkém, už to nelze udržet. Dlouho jsme balancovali na hraně, a teď jsme se o ni pěkně pořezali. Dostali jsme se tak daleko, že standardní recepty už selhávají. Státy nutí lidi do spotřeby, nutí

banky, aby znovu dávaly levné hypotéky - pokud možno všem - a pomalu se vracíme nazpátek do bodu číslo jedna. Ale pokud se neuskrovníme na nějakou přiměřenější úroveň konzumu, tak to jinak nepůjde. Vždyť my jsme nejbohatší civilizace na tomto světě i v historii lidstva!

Václav Havel nedávno utrousil, že nechápe, proč bychom měli za každou cenu dál růst, když je nás pořád stejně. Má pravdu? Nezní to trochu naivně?

Naivně to zní leda v konfrontaci s dnešní společností, kdy prostě nejsme schopni spočinout. Pokud růst pod dvě procenta je u nás považován za průšvih, kdy je potřeba spouštět krizové balíčky, tak je něco špatného v království dánském. Asi bychom se měli zamyslet nad tím, jestli nám náhodou nestačí to, co máme.

To se snadno říká, když si k tomu dáváme tatarák za pět set v restauraci s výhledem na Karlův most...

Já si aspoň nekupuji tatarák na dluh. A když na to přijde, klidně nemusím deset dnů jíst vůbec.

Vůbec?

Jasně, půst byl běžnou součástí diety našich předků. A navíc, mělo to duchovní náboj, nebyla to jen péče o tělo a touha zhubnout jako dnes. Půst je to, co naše společnost potřebuje. Pokud chcete, aby vám chutnalo jídlo, musíte mít hlad. Jenže naše společnost řeší problémy sytých. Jak pohostíte sytého? Vymýšlíte drahá jídla z nudy, kančí na dančím a tak... Prostě hlouposti. Přitom sytého už stejně nepotěšíte, dokonce ho zvýšením spotřeby můžete ještě víc rozladit. Chceme-li obnovit chuť jídla, můžeme si buď dávat šíleně drahé delikatesy, nebo si dát půst a pak nám bude chutnat chleba s máslem. A budeme z toho mít úplně stejný užitek.

Jak dlouho jste půst vydržel vy?

Asi deset dnů. Místo jídla jsem pil vodu s javorovým sirupem, vymačkal do toho limetky a přidal pepř, bylo v tom všechno, co tělo potřebuje. A pak zjistíte, že hlad je psychická záležitost, že jde jen o to překonat ten zvyk, že pusa chce neustále žvýkat něco tuhého. Jinak je to fajn, máte spoustu času, odpadnou snídáně, obědy, večere plus všechno přemýšlení o jídle, nemusíte chodit nakupovat, nepijete, nekouříte. Všechno se zpomalí, protože tělo nemá energie nazbyt, a popadne vás taková hloubavější nálada. Je to opravdu příjemné, po Vánocích to všem doporučuju.

Václav Klaus, jemuž pořád věří 60 procent Čechů, půst nedoporučuje. Radí: "Utrácet, utrácet, utrácet..."

Ale ano, to chápu, to je bezprostřední praktické řešení. Dluhy a spotřeba jsou naše droga, kterou nelze jen tak vysadit. I narkoman na začátku léčby potřebuje svou dávku, nelze to snížit ráz naráz.

Pochybuj, že prezident to myslel takhle...

Dnešní prezident umí dobře vycítit, co lid žádá. A podle toho se chová. Naše civilizace je rozmazlená a potřebuje růst, jinak upadá do nacismů a dost agresivních řešení. Bohužel musíme růst, jinak přijde krize. Ve třicátých letech z toho vznikl nejen Hitler, ale celá řada dalších podobných režimů v Itálii, ve Finsku, v Maďarsku, na Slovensku...

To říkáte jako paralelu s dneškem?

Ne, to ne, ta dnešní krize nebude z hlediska životní úrovně tak hluboká jako ve třicátých letech. Jednak jsme na daleko vyšším levelu, kdy pád o pár procent nikoho nezlikviduje, a jednak lze čekat, že už v roce 2010 se svět vrátí na růstovou trajektorii.

Pokud ale porosteme ve starých špatných kolejích, kam se dostaneme?

Vyzývám filozofy, ať mluví a najdou odpověď, kam tohle všechno spěje. Já k tomu můžu říct pouze to, co ukazují ekonomické grafy i selský rozum: bavíme-li se jen o Česku, tak za posledních dvacet let jsme nepředstavitelně zbohatli a nezabije nás ani mírný pokles. Kdo si v roce 1989 uměl představit, že pojedeme do Německa nebo do Skandinávie, aniž bychom s sebou museli vézt batoh plný konzerv? Že půjdeme na Západě do restaurace, že nebude problém lyžovat v Rakousku? A přitom bude lidem zatěžko platit třicet korun u doktora.

Co z toho plyne?

Z toho plyne, že je fajn, když se nám daří, ale že po dlouhé době prudkého růstu se může také stát, že to chvíli nejde. Když se podíváte, jak od války rostl Wall Street, do 80. let křivka stoupá velmi velmi zvolna, zato posledních dvacet let, v době globalizace, to je úplný Mount Everest. Tak strmý nárůst nikdy předtím nenastal.

Je to důkaz, že se Řím zhroutí?

Jsou tu podobné příznaky. Když se vrátím k jídlu, můžete si všimnout, že dnes z jídla vytahujeme ty nejužší části, tuky a cukr. Ale jde o paradox, cukry a tuky byly vždy to nejuživnější. Libová panenka, v tom nebyla žádná energie, to se dávalo psům. Když sníte steak, tak prý na jeho zpracování spotřebujete polovinu energie, kterou tělo získá. My z jídla vytahujeme to nejuživnější, abychom mohli jíst a přitom nejíst. Vlastně je to jen hygieničtější forma toho, co dělali Římané nebo šlechtici ve středověku, když si do krku strkali pírkó.

Anebo všechna ta kosmetika a životospráva, to je jak hledání elixíru mládí. V krému musí být vždy nějaká tajemná exotická bylina, ženšen nebo ginkgo biloba. Okurka je pouze pro chudší, ta to být nemůže. A pak to na sebe natíráme nebo to jíme, abychom byli neustále mladí a fit.

Nebo zábava: i to je dnes průmysl a byznys, vytváříme si kolem sebe virtuální světy, abychom se dokázali zabavit. Je zajímavé, jak šlo v poslední době nahoru science-fiction a nejrůznější fantasy světy. Prostě pohádky, jako bychom se vraceli do věku dítěte, které si jen hraje, poslouchá pohádky a baví se. Sedíme na gauči, jíme křupky a kupujeme si dobrodružství.

Máte dvouletého syna Kryštofa. Vidíte nějakou naději, že se jeho generace polepší? Co ho čeká?

Asi ne tak závatný růst bohatství jako nás. Důležité je opakovat si, že už za nás lidstvo zbohatlo hodně a že teď může být štěstí někde jinde. Makáme od rána do večera v práci, kterou nemáme rádi, abychom si koupili věci, které nepotřebujeme. To je citát z Klubu rváčů.

My jsme uspokojení z konzumu vytěžili do mrtě, tam už není ani kapka. Jít v tom dál, to je, jako bychom chtěli nacpanému člověku udělat radost tím, že mu nacpeme ještě jeden steak do pusy. Přitom si jenom potřebuje odpočinout. Trpíme nedostatkem dostatku. Všechno máme, po ničem netoužíme. A kde umře touha, umře i naplnění.

*Snímky Ondřej Hošť, HN - Martin Svozílek: **Svémi názory i vizáží neortodoxní Tomáš Sedláček byl roku 2006 na americké univerzitě Yale vybrán mezi pět nejnadanějších mladých ekonomů světa.***